

يوناما او د ملگرو ملتونو د بنځو چارو اداري له افغان چارواکو څخه وغوښتل ترڅو په بشپړه توګه سره د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د مخنيوي قانون پلی کړي

کابل، د ۲۰۱۳ زېږديز کال د مې د مياشتې ۲۰: په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (يوناما) او د ملگرو ملتونو د بنځو چارو ادارې په کابل کې ټينګار کوي چې افغان چارواکي د خپلو نړيوالو ژمنو سره سم، په بشپړه توګه د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون د پلي کولو په برخه کې خپلې هڅې لا ډیرې کړي.

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د عمومي منشي ځانګړي استازي او د يوناما مشر بناغلي يان کوبيش وويل: د بنځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون د پلي کولو په برخه کې پرمختګ د ناوړه دودونو د مخنيوي او په ورځني ژوند کې له تاوتریخوالي څخه د ميرمنو د خونديتوب سره مرسته کوي. هغه زياته کره چې دا قانون يواځې د ميرمنو او نجونو لپاره نه، بلکې د ټولې افغان ټولني لپاره مهم دی. نړيواله ټولنه هم له افغان دولت څخه جدي هيلې لري ترڅو د بنځو د حقونو درناوی چې له دې هيواد سره د نړيوالې ټولني په مرسته باندې اغيزه لري، زيات شي.

په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د بنځو چارو د ادارې استازي آغلي اينګيورګ گيسلا ډوتير څرګنده کړه: زه له افغان حکومت او پارلمان څخه غواړم ترڅو د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون د درناوي او پلي کولو له لارې په بشپړه توګه د بنځو او نجونو د اساسي حقونو درناوی او ملاتړ وکړي. دا د افغانستان د پرمختګ لپاره ډېره مهمه ده چې بنځې وکولای شي خپل حقونه وکاروي او په خپلو کورونو او د کار په ځای کې له هر ډول تاوتریخوالي څخه خوندي وي.

د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د مخنيوي په دې مهم قانون کې چې د ۲۰۰۹ زېږديز کال د اګسټ په مياشت کې د اجراء وړ و ګرځېد، د له وخته مخکې ودونه، اجباري ودونه، د واده په موخه يا د واده تر عنوان لاندې د بنځو پيرل او پلورل، په بدو کې د بنځو يا نجونو ورکړه، اجباري ځان سوزونه او د جنسي تيري او وهلو په ګډون، د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي او زور زياتي ۱۷ داسې نور موارد جرم ګڼل شوي دي. همداراز، په دې قانون کې د دې ډول ناسمو کړنو ترسره کوونکو ته جزا هم ټاکل شوې ده. دا قانون د ولسمشر د يوه تقنيني فرمان پر بنسټ پلی شو او تر اوسه پورې د پارلمان له خوا نه دی تصويب شوی. قضايي او د قانون پلي کوونکي چارواکي اوس دا قانون پلی کوي، خو تر اوسه هم د دې قانون د بشپړ پلي کولو په برخه کې ننګونې شته.

يوناما د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون د تطبيق په اړه د "تر اوسه لا اوږده لار په مخکې ده: " تر عنوان لاندې په يو راپور کې چې د ۲۰۱۲ کال د دسمبر په مياشت کې خپور شو، وموندله چې که څه هم څارنوالان او محاکم په مخ په زياتيدونکې ډول سره د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي په ډېرېدونکو قضيو کې له دې قانون څخه ګټه اخلي، خو بيا هم تر اوسه په بشپړه توګه له دې قانون څخه لږه ګټه اخيستل کيږي، په دې معنا چې تر اوسه هم لا اوږده لاره په مخ کې ده ترڅو د دې قانون پر بنسټ په بشپړه توګه په افغانستان کې بنځې او نجونې له تاوتریخوالي څخه خوندي شي.

د "اساسي قانون او نورو ټولو مهمو قوانينو د اړين، عادلانه او شفاف تطبيق د ډاډمنولو له لارې " عدالت ته د ټولو، په ځانګړې توګه د ميرمنو " د لاسرسي زياتول، او " همدارنګه د دې يقيني کول چې بنځې کولای شي، په بشپړه توګه سره د خپلو اقتصادي، ټولنيزو، مدني، سياسي او کلتوري حقونو " څخه ګټه پورته کړي، هغه مهمې موخې دي چې افغان دولت د نړيوالې ټولني سره د ۲۰۱۲ کال د جولای په مياشت کې د توکيو د متقابل حساب ورکولو په چارچوکاټ کې پرې هوکړه

وګرځي. د دې موخې مهم شاخص د مدني ټولني سره په ګډه د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون بشپړ او عملي تطبیق دی.

یوناما او د ملګرو ملتونو د بنځو چارو ادارې، چې د بنځو د پیاوړي کولو او جنسیتي انډول د تامین په برخه کې فعالیت لري، له نړیوالو مرسته کوونکو څخه وغوښتل ترڅو د جنسیتي انډول، د بنځو د پیاوړي کولو او د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي د له منځه وړلو د قانون د پلي کولو په برخه کې د څارنې د یوه ګډ کاري چوکاټ د رامنځته کولو له لارې چې په کې د پرمختګ مشخص شاخصونه شته او پرمختیایي مرستې په دې برخه کې په پرمختګ پورې تړلي وي، د توکیو د دوه اړخیزه حساب ورکولو د چوکاټ د ژمنو په پوره کولو کې ده افغان دولت سره مرسته وکړي.

نړیواله ټولنه او د ملګرو ملتونو د امنیت شورا تمه لري ترڅو افغان چارواکي د بشري حقونو، په تیره بیا د بنځو او ماشومانو د حقونو په برخه کې د خپلو ملي او نړیوالو مکلفیتونو او قانوني نورمونو درناوی او هغوی ته پراختیا ورکړي.

د ملګرو ملتونو د امنیت شورا د افغانستان په اړه په خپل وروستي پرېکړه لیک کې چې د ۲۰۱۳ کال د مارچ په میاشت کې تصویب شو، ومنله چې که څه هم د بنځو د حقونو په برخه کې یو څه پرمختګ شوی دی، خو بیا هم زیاتو هڅو ته اړتیا ده ترڅو د بنځو او نجونو حقونه خوندي شي او یقیني کرل شي چې په افغانستان کې ټولې میرمنې او نجونې د هرډول زور زیاتي او تاوتریخوالي، ناوړه چلند څخه خوندي دي، د قانون په رڼا کې له مساوي خوندیتوب څخه برخمنې دي او عدالت ته مساوي لاسرسی لري. د امنیت شورا همداراز له افغان دولت او نړیوالو مرسته کوونکو څخه وغوښتل ترڅو د توکیو په ناسته کې د ترسره شویو ژمنو درناوی وکړي.

نور نړیوال سندونه چې له قانوني پلوه افغانستان اړ دی چې رعایت یې کړي، د بنځو په وړاندې د هر ډول تبعیض د له منځه وړلو کنوانسیون (CEDAW) دی، چې تر ډېره د بنځو د حقونو یوه نړیوالې لایحې ته ورته دی. د دې لایحې پر بنسټ، غړی هیوادونه ژمنه کوي ترڅو د بنځو په وړاندې د هر ډول تبعیض د پایته رسولو لپاره یو لړ اقدامات تر لاس لاندې و نیسي.

په افغانستان کې د بنځو په وړاندې د تاوتریخوالي پېښې تر اوسه د کلتوري محدودیتونو، ټولنیزو نورمونو، تېو، عرفي عادتونه او دیني عقایدو، د بنځو په وړاندې د داسې تبعیض له کبله چې د هغوی په وړاندې پراخه تاوتریخوالي او زور زیاتي ته لاره هواروي، ننگ او منزوي کیدل او په یو شمیر مواردو کې ژوند ته د ګواښونو له امله په پراخه کچه پټې پاتې کیږي. پراخه ناامني او د قانون کمزوری حاکمیت نور هم رسمي عدلي ادارو ته د بنځو د لاسرسی مخنیوی کړی دی. د تاوتریخوالي هغه پېښې چې د خپل زړه بوګنونکي ماهیت له کبله تر قضایي او قانون پلي کوونکو چارواکو پورې رسیري او د خلکو ورته پام اوږي، په ټول هیواد کې د بنځو په وړاندې د پراخو تاوتریخوالو یوازې یوه وړه برخه ده.

یوناما د ۲۰۱۲ کال د دسمبر په میاشت کې په خپل خپاره شوي راپور کې افغان دولت او خپلو نړیوالو همکارانو ته ۲۹ سپارښتنې وکړې او له هغوی څخه یې په کلکه و غوښتل ترڅو یقیني کړي چې د بنځو د حقونو خوندیتوب او د سولې او بیاپخلاينې ترویج د هڅو او د هیواد د سیاسي، اقتصادي او امنیتي ستراتیژیو یوه مهمه برخه ده.

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), Kabul, Afghanistan
All media contact details are online at: <http://unama.unmissions.org>